

Л.І.Клемба – студентка 4 курсу
ОПП «Міжнародні відносини»
факультету міжнародних відносин
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
С.М.Кулик – кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

РЕАКЦІЯ ЛАТВІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ НА ПОВНОМАСШТАБНЕ ВТОРГНЕННЯ РФ В УКРАЇНУ

З першого дня повномасштабного вторгнення Росії в Україну, що відбулося 24 лютого 2022 р., Латвія як і інші країни Балтії одразу відреагувала на агресію РФ, а саме засудила її та стала на сторону України. Протягом усіх років російсько-української війни, незважаючи на сусідство з РФ, Латвійська Республіка не припиняла надання Україні усіх видів допомоги, яке після початку повномасштабного вторгнення тільки значно збільшилося. Того ж дня, коли Росія незаконно вторглася на територію України, Латвія разом з Литвою, Естонією та Польщею ініціювала консультації за ст. 4 Договору НАТО щодо «загрози цілісності та безпеки» [15]. Це довело, що країни усвідомлюють серйозність цієї війни.

Латвія, проявивши солідарність до українського народу з початком війни почала приймати велику кількість біженців з України, забезпечивши їм рівний доступ до послуг і прав, як і громадянам Латвії. Ця країна ще до широкомасштабної війни підготувала план у якому прописала прийом українських біженців у кількості 10 тис. осіб. Прибуття перших біженців у кількості понад тисячу осіб з України на території Латвії відбулося 26 лютого 2022 р. До 5 червня того ж року кількість біженців на території Латвії зросла до 32 тис. осіб [20]. Незважаючи на надання усього необхідного для існування, українські біженці все ж стикнулися з проблемою мовного бар'єру.

Солідарність з українським народом у такий важкий час проявив народ Латвії. 5 березня 2022 р. у Ризі був проведений 30-тисячний Марш підтримки України, що був найчисленнішою акцією протесту за останні роки у Латвії. Учасниками цього Маршу були тодішній президент Латвії Е.Левітс, який був разом із своєю дружиною. Його супроводжував журналіст і латвійський політик Д.Іванс, який є натхненником Народного руху за незалежність Латвії та попередники Е. Левітса, а саме, сьомий та дев'ятий президенти Латвії В. Затлерс та Р. Вейоніс. Разом, усі вони несли величезний синьо-жовтий банер «Разом за Україну!», «Разом проти путіна!» / «Kora par Ukrainu!», «Kora pret putinu!» [4]. Цю акцію прокоментував член парламенту Латвії та захисник-доброволець України Ю.Юрашс, який зазначив: «Наші люди бачать, що відбувається в Україні і розуміють, що те саме може статися в Латвії. Це дуже сильно мотивує всіх об'єднатися» [8]. Його долучення то лав ЗСУ було потужним сигналом підтримки з боку Латвії та його самого, адже він розуміючи, що може стати ціллю РФ не побоявся воювати за справедливість. Ю.Юрашс – экс-голова Юридичної комісії Сейму Латвії, головним пріоритетом якої було реформування латвійського законодавства у боротьбі з корупцією. Як тільки Президент України підписав указ щодо створення Іноземного легіону, а Сейм Латвії дозволив громадянам Латвії воювати у його складі, 11 березня 2022 р. Ю.Юрашс був одним із перших, хто прибув до України та почав свою службу у батальйоні «Карпатська січ» [8].

Латвією та іншими країнами Балтики також пройшли й інші акції протесту. Наприклад, протест народів цих країн проти знущань російськими солдатами над українськими жінками та дітьми. Він відбувся 20 квітня 2022 р. у Ризі за участі двохсот жінок Латвії, які прийшли до посольства РФ у білизні, забрудненій кров'ю [1]. Біля жінок стояли банери з такими гаслами: «Підтримаймо Україну!», «Зупиніть путіна!», «Зупиніть

війну!». Учасники протесту закликали до негайних дій, щоб покласти край російській агресії та військовим злочинам, засуджуючи жорстокість Росії та закликаючи західні країни «активно протистояти такій жорстокості, якій немає місця у XXI ст.» [22]. Важливим актом підтримки України було перейменування депутатами міської ради Риги вулиць на честь України. Так, 4 березня 2022 р. частину вулиці, на якій розміщене посольство РФ, перейменовували на вулицю «Незалежності України» [10].

Політична підтримка Латвії проявилась і у кількості візитів її представників до України. Слід зазначити, що політики Латвії як і інших країн Балтії були першими, хто наважилися відвідати територію України під час активних бойових дій. 24 березня 2022 р. до Києва завітали спікери парламентів Балтійських країн, серед них латвійська спікерка І.Мурнієце. У Верховній Раді України вона разом із своїми колегами на зустрічі з тодішнім прем'єр-міністром України Д.Шмигалем підтвердила підтримку України Латвією у цій війні, вступу до ЄС, а також їхню участь у майбутній відбудові України [12]. 13 квітня того ж року до Києва здійснив візит тодішній президент Латвії Е.Левітс. Разом з президентами Естонії, Литви та Польщі вони відвідали населені пункти Київської області, що були зруйновані російськими окупантами і на власні очі побачили усі злочини скоєні військом РФ. Там вони зустрілися з Президентом України В.Зеленським, якому висловили своє захоплення героїчним протистоянням українського народу та ще раз наголосили на своїй всебічній підтримці і на збільшенні надання ними військової допомоги нашим ЗСУ [16].

Щодо військової допомоги, Латвія була і залишається однією із лідерок поміж країн ЄС у наданні військової допомоги Україні. Ще до повномасштабного вторгнення Росії в Україну, вона разом з Литвою передали для ЗСУ зенітно-ракетні комплекси «Stinger» [19]. Після російського вторгнення, 26 лютого Латвія активно почала свою військову підтримку з надання Україні 30-ти вантажівок індивідуального спорядження включно з сухпайками, бойовими шоломами та ліками. 2 березня уряд Латвії виділив 2,4 млн євро на допомогу Україні, з яких 1,2 млн пішло на техніку та озброєння для ЗСУ, а інша частина – на гуманітарну допомогу [21]. 3 березня 2022 р. Латвійська Республіка передала Україні 90 безпілотних літальних апаратів, що були подаровані комерційними компаніями [6]. Найбільш вражаючим є обсяг допомоги Латвії Україні, адже відносно мала за територією держава займає одне з перших місць серед країн, що найбільше пожертвували Україні щодо їхнього ВВП. Станом на 31 серпня 2025 р., за даними Кільського інституту світової економіки, Латвія за цим показником займає 4 місце з 1,8% від її ВВП [18].

Важливо, що серед країн Балтії, Латвія та Литва, активно виступають за посилення спільних дій ЄС і НАТО у відповідь на російську агресію. Важливим кроком було ухвалення 21 березня 2022 р. першої оборонної стратегії ЄС, а саме «Стратегічного компаса». Як зазначив тодішній міністр закордонних справ Латвії Е. Рінкевич, цей документ робить ЄС реальним гравцем у сфері безпеки разом із НАТО. Водночас він наголосив, що успіх залежить від підтримки України та припинення прибутків РФ від енергоносіїв [17]. На той час більшість країн ЄС і НАТО ще лише формували свою політику допомоги Україні, побоюючись прямої конфронтації з Росією. 4 квітня Латвія одночасно з Естонією, Литвою та Польщею заявила про свою повну ізоляцію від Росії, тим самим заклавши кордони з нею і Білоруссю [3]. Лише протягом одного дня, а саме 9 квітня, Латвією було заборонено 152 фурам з білоруськими та російськими номерами перетинати її кордон [5]. Також Латвія, Литва та Естонія швидко і одночасно прийняли санкцій проти РФ. Станом на 2025 р. Латвія як країна-член ЄС, прийняла вже 19-й пакет санкцій та не припиняє закликати й інших країн до продовження їх прийняття [13]. Важливим кроком у відносинах Латвії та України було підписання безпекової угоди між ними у 2024 р. Латвія стала першою серед Балтійських країн, що підписали з Україною таку угоду, яке відбулося у Вільнюсі 11 квітня 2024 р. [9].

Латвія, засуджуючи усі протиправні дії Росії, бере участь у розслідуванні злочинів РФ в Україні. 17 квітня 2022 р. Латвія перерахувала 100 тис. євро на підтримку Міжнародного кримінального суду для розслідування воєнних злочинів РФ в Україні. Вона також закликала інші держави робити добровільні внески та залучати експертів, аби

пришвидшити покарання винних і зупинити російську агресію [7]. 21 квітня 2022 р. парламент Латвії став другою країною у світі, після Естонії, що визнала дії РФ на території України геноцидом [2]. Сейм Латвії також схвалив поправки до закону про громадянство, у яких передбачено позбавлення громадянства за підтримку воєнних злочинів РФ [14]. Латвійська Республіка заявила, що разом з Францією та Німеччиною братиме участь у відбудові Чернігівської області [11].

Маючи спільний кордон із Росією, Латвія від початку повномасштабної війни активно працює над зміцненням власної обороноздатності. Вона розвиває свою оборонну промисловість, набуває цінного досвіду. Представники Балтійських країн неодноразово зазначали, що сприймають допомогу Україні як внесок у власне майбутнє, адже усвідомлюють ризик стати наступними цілями Росії. Україну вони розглядають як щит від агресії Росії, тому стараються якомога більше надавати Україні допомоги та підтримки.

Висновки. З початком широкомасштабної війни Латвія заручила Україну своєю всебічною підтримкою. Вона є однією з найактивніших союзниць України, надаючи їй військову, гуманітарну та фінансову допомоги, приймає біженців. Також вона підтримує усі пакети санкцій ЄС проти РФ та визнає дії Росії геноцидом. Окрім підтримки України, Латвія братиме участь у відбудові українських територій, що засвідчує її тверду позицію у підтримці України.

Джерела та література:

1. Амеліна К. Біля посольства РФ у Ризі зібралися жінки в білизні, забрудненій кров'ю на знак протесту. URL: <https://news.liga.net/ua/all/news/u-posolstva-rf-v-rige-sobralis-ienschiny-v-bele-zagryaznennom-krovyyu-v-znak-protesta> (дата звернення: 05.11.2025).
2. Богданьок О. Естонія і Латвія визнали дії Росії в Україні геноцидом. URL: <https://suspiilne.media/231112-estonia-viznala-dii-rosii-v-ukraini-genocidom/> (дата звернення: 05.11.2025).
3. Бондар Г. Польща, Латвія, Литва та Естонія готують повну транспортну ізоляцію Росії та Білорусі. URL: <https://www.unian.ua/economics/transport/transportna-blokada-rosiji-ta-bilorusi-polshcha-latviya-litva-ta-estoniya-gotuyut-povnu-izolyaciyu-novini-ukrajina-11772295.html> (дата звернення: 05.11.2025).
4. В столиці Латвії відбувся марш на підтримку України. Embassy of Ukraine in the Republic of Latvia / Посольство України в Латвії. URL: <http://surl.li/bwuck> (дата звернення: 05.11.2025).
5. Касіян В. Ще дві країни закрили порти для російських кораблів. URL: https://lb.ua/world/2022/04/17/513757_shche_dvi_kraini_zakrili_porti.html (дата звернення: 05.11.2025).
6. Костенко В. Латвійські компанії передали Україні 90 дронів. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/politics/latviyski-kompaniji-peredali-ukrajini-90-droniv-03032022-453634/amp> (дата звернення: 05.11.2025).
7. Латвія передала МКС €100 тисяч на розслідування воєнних злочинів росії. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3459605-latvia-peredala-mks-100-tisac-na-rozsliduvanna-voennih-zlociniv-rosii.html> (дата звернення: 05.11.2025).
8. Патлатюк І., Тимоць І. «Путін і його мафія рано чи пізно будуть в суді, якщо на той час буде кого судити» – Юріс Юрашс. URL: <https://gazeta.ua/articles/politics/putin-i-jogo-mafiya-rano-chi-pizno-budut-v-sudi-yakscho-na-toj-chas-bude-kogo-suditi--uris-urashs/1077835> (дата звернення: 05.11.2025).
9. Патока М., Коломієць Д. Є близько 30 угод, які гарантують безпеку Україні – Шмигаль. URL: <https://suspiilne.media/959381-e-blizko-30-ugod-aki-garantuut-bezpeku-ukraini-smigal/> (дата звернення: 05.11.2025).
10. Перун В. У столиці Латвії вулицю, де розташоване російське посольство, перейменували на вулицю Незалежності України. URL: https://lb.ua/world/2022/03/04/507990_stolitsi_latvii_vulitsyu_de.html (дата звернення: 05.11.2025).

11. Післявоєнне відновлення України: які країни взяли шефство над містами та областями. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/03/01/infografika/suspilstvo/pislyavoyenne-vidnovlennya-ukrayiny-yaki-krayiny-vzyaly-shefstvo-nad-mistamy-ta-oblastyamy> (дата звернення 05.11.2025).
12. Прем'єр-міністр України провів зустріч з очільниками парламентів Естонії, Латвії та Литви. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/premyer-ministr-ukrayini-proviv-zustrich-z-ochilnikami-parlamentiv-estoniyi-latviyi-ta-litvi> (дата звернення 05.11.2025).
13. Свиридчук Ю., Пашко В. Євросоюз остаточно затвердив 19-й пакет санкцій проти Росії. URL: <https://suspilne.media/1145970-evrosouz-ostatocno-zatverdiv-19-j-paket-sankcij-proti-rosii/> (дата звернення: 05.11.2025).
14. Сейм Латвії дозволив позбавляти громадянства за підтримку воєнних злочинів. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-seim-latvii-pozbavlennia-hromadianstva-voienni-zlochyny/31814741.html> (дата звернення: 05.11.2025).
15. Сухобокова О. О. Політична та військова допомога країн Балтії Україні у перші місяці повномасштабної російсько-української війни. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6298/13333-1?inline=1> (дата звернення: 05.11.2025).
16. У Києві Володимир Зеленський зустрівся з президентами Польщі, Латвії, Литви та Естонії. URL: <https://www.president.gov.ua/news/u-kiyevi-volodimir-zelenskij-zustrivsya-z-prezidentami-polsh-74301> (дата звернення: 05.11.2025).
17. Яворович Т., Богданьок О. ЄС затвердив «стратегічний компас» у сфері безпеки та оборони. URL: <https://suspilne.media/220073-es-zatverdiv-strategicnij-kompas-u-sferi-bezpeki-ta-oboroni/> (дата звернення: 05.11.2025).
18. Government support to Ukraine: By donor country GDP, incl. and excl. EU share <https://www.kielinstitut.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/> (дата звернення: 05.11.2025).
19. Latvia delivers «Stinger» anti-aircraft missile system to Ukraine. Aizsardzības ministrija. URL: <https://www.mod.gov.lv/en/news/latvia-delivers-stinger-anti-aircraft-missile-system-ukraine> (дата звернення: 05.11.2025).
20. Latvia socio-economic insights survey 2024. URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/114718>. (дата звернення 05.11.2025).
21. Latvia to send 1.2 million euros to Ukrainian army. Public broadcasting of Latvia. URL: <https://eng.lsm.lv/article/society/defense/latvia-to-send-12-million-euros-to-ukrainian-army.a445919/> (дата звернення: 05.11.2025).
22. Latvian women protest against sexual violence in war. URL: <https://share.google/1mNkCbKacr1PE5jiT> (дата звернення: 06.11.2025).
